

11.6.2020

kirjaamo@minedu.fi.

oppivelvollisuus@minedu.fi

EOL:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi, VN/1985/2020-OKM-1

Elinkeinoelämän oppilaitokset EOL ry kiittää mahdollisuudesta lausua oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvään lakiluonnokseen. EOL edustaa yritysten ja yksityisten yhteisöjen perustamia ammatillisia oppilaitoksia.

Elinkeinoelämän oppilaitokset ei näe tarkoituksenmukaiseksi oppivelvollisuuden laajentamista ja maksuttomuutta tässä lakiluonnoksessa esitettävällä tavalla. Lain sinällään hyvät tavoitteet (mm. perusosaamisen turvaaminen ja sivistys sekä nostaa koulutus- ja osaamistasoa) voidaan saavuttaa muillakin keinoilla.

Esitämme, että lakiesityksiä ei viedä eteenpäin, vaan em. isoja koulutuspoliittisia tavoitteita edistetään muulla keinoin. Jos kuitenkin lakiesitys etenee, pyydämme ottamaan huomioon seuraavia seikkoja jatkovalmistelussa.

Perusopetus kuntoon ennen oppivelvollisuuden laajentamista

- Elinkeinoelämän oppilaitokset pitää oppivelvollisuuden laajentamisen taustalla olevia tavoitteita hyvinä. Jo nykyisin kaikille peruskoulun suorittaneella on kuitenkin mahdollisuus jatkaa opintojaan toisella asteella (aloituspaikkoja on yli kysynnän). Mihin siis kallista uudistusta tarvitaan?
- Kysymys on pikemmin sekä peruskoulun että ammatillisen koulutuksen ongelmista, joiden korjaamiseen oppivelvollisuuden laajentaminen ei auta. Lisäksi muodollisen koulutustason nousun vaikutukset osaamisessa kansantalouden tasolla näkyvät vasta hyvin pitkällä aikavälillä.
- Jos osaamistasoa halutaan nostaa nopeammin, on olemassa paljon ketterämpiä ja nopeavaikutteisia keinoja kuin yksinomaan ikään perustuva oppivelvollisuuden nostaminen. Erityisen tärkeää olisi vihdoin panostaa perusopetuksen laadun parantamiseen. Tarvitaan perusopetuksen remonttia ja sen myötä myös ammatillisen koulutuksen reformin päivitystä.
- Koulutuksen lisäresurssit olisi suunnattava perusopetukseen ja erityisesti opinto-ohjaukseen. Nuorella pitää olla luku-, lasku- ja kirjoitustaidot riittävällä tasolla ennen kuin hän voi siirtyä toiselle asteelle. Lisäksi opinto-ohjauksen avulla tulisi tukea sitä, että nuori

11.6.2020

pystyy hakeutumaan oman kiinnostuksen mukaiselle alalle. Täten ei tulisi niin paljon koulutusalan vaihtoja (positiivinen keskeyttäminen).

- Potentiaalisten pudokkaiden opinto-ohjausta pitää tehostaa jo perusopetuksen varhaisessa vaiheessa, heti kun haasteita havaitaan. Potentiaalisten pudokkaiden suhteellisen pienen määrän vuoksi oppivelvollisuuden pidentäminen kaikille ei ole ratkaisu.
- Elinkeinoelämän oppilaitosten tehtävänä on tuottaa osaavaa työvoimaa työelämän muuttuviin tarpeisiin sekä huolehtia ammatillisen osaamisen jatkuvasta parantamisesta. Suuri pelko on, että vaikka muodollinen koulutustaso nousee, aito työelämässä tarvittava osaaminen ei nouse, jos liian moni oppivelvollinen ei ole opiskellut ”omalla alallaan”.

Oppivelvollisuuden laajentamisen taustalla on vaikea nähdä koulutuspoliittisia tavoitteita, pikemminkin pelkästään poliittisia. Jos tavoitteena olisi nostaa osaamistasoa, paljon tehokkaammat keinot olisivat em. perusopetuksen ”tasokorotus”, ammatillisen koulutuksen kehittäminen ja jatkuvaan osaamiseen panostaminen. Jatkuvan oppimisen kehittäminen on jäänyt oppivelvollisuuden laajentumisen varjoon. Esimerkiksi muunto-, lisä- ja täydennyskoulutuksella saataisiin tuntuvasti nopeammin paikattua sekä työelämän osaamisvajetta että nostettua yleistä osaamistasoa. Suomen tulisi panostaa erityisesti osaamisen nostoon, ja tällöin tavoitteena ei ole aina tutkinto.

Maksuttomuus - ojasta allikkoon

- On hyvin todennäköistä, että oppivelvollisuuden laajentumisen seurauksena ammatillisen koulutuksen opiskelijamäärät kasvavat ja ohjaus- ja valvontavastuu lisääntyvät juuri ammatillisessa koulutuksessa. Koulutuksen järjestäjien hallinnollisen työmäärän nousua edellä mainituista syistä johtuen on vaikea arvioida. Se ainakin on varmaa, että maksuttomuudesta aiheutuu paljon työtä, jota varten tarvitaan uutta henkilöstöä.
- EOL on huolissaan, että nykyiset ammatilliseen koulutukseen suunnatut valtionosuudet pienenevät, jotta maksuton toinen aste voidaan toteuttaa. Koko maksuttomuus on käsitelty lain valmisteluprosessissa pitkälti annettuna tekijänä siihen varattuine määrärahoineen ja määrityksineen. Maksuttomuus aiheuttaa toiminnallisesti erikoisia seurauksia. Se vaikeuttaa kansainvälistä liikkuvuutta, jos opiskelijalta ei voida edellyttää mitään omavastuullisuutta. Aidosti kansainvälisyydestä kiinnostuneet alle 18-vuotiaat uhkaavat jäädä vaille kokemuksia vieraista kulttuureista ja työelämästä.
- Ammatillisen koulutuksen arvostus ja vetovoima pitäisi turvata myös jatkossa. Nyt on vaarana, että ammatillinen koulutus profiloituu pelkäksi peruskoulun jatkeeksi.
- Nivelvaiheen TUVA-koulutus tulisi valmistella uudestaan. EOL esittää, että koko koulutuskokonaisuus olisi perusopetuksen vastuulla. Peruskoulun jälkeen osalle nuorista (monia syitä) tehtäisiin henkilökohtainen suunnitelma, jonka perusteella hän täydentää osaamistaan ja saa varmuutta hakeutua toiselle asteelle esimerkiksi jatkuvan haun kautta. Kysymyksen ei aina ole osaamisesta vaan elämän hallinnasta tai yksilöllisistä kasvuun liittyvistä tekijöistä.

11.6.2020

- Uutta ammatillisen koulutuksen lainsäädäntöä on toimeenpantu vasta reilu kaksi vuotta. Siinä keskeistä on osaamisperusteisuus ja yksilölliset opintopolut. Oppiminen ei perustu siihen käytettyyn aikaan tai tapaan hankkia osaamista. Laajennettu oppivelvollisuus on osin juuri päinvastainen (perustuu pääosin lähiopetukseen, poissaolojen seurantaan jne.). Reformin hengen mukaisesti tässäkin yhteydessä ei voida puhua poissaoloista lähiopetuksesta, vaan osaamisen hankkimisen keskeytyksestä. Osaamista voi hankkia monin eri tavoin eri oppimisympäristöissä.
- On sinällään hyvä, että oppivelvollisuuden voi suorittaa myös oppisopimuksella. EOL pitää tärkeänä, että koulutuksen järjestämismuotona oppisopimuskoulutusta käsiteltäisiin varteenotettava vaihtoehtona. On paljon nuoria, joille formaali, koulumainen opiskelu ei ole paras tapa oppia. Oppisopimuksen esille tuomiseen ja toimiviin hakeutusprosesseihin tulisi satsata kunnolla.

Elinkeinoelämän Oppilaitokset EOL ry

Antti Loukola
puheenjohtaja